

UYGUR HARFLERİYLE YAZILMIŞ BAZI MANZUM PARÇALAR

II

[Mansur Bahşı'nın bir kasidesi ve bir dörtlüğü, Lutfî, Kamberoğlu, Cevherî, Seyyid, Kâsım'ın gazelleri ile dört koşuk (=tuyuğ) ve Reşid-i Vatvât'ın «Sâd Kelime»sinden Hz. Ali'ye ait Arapça ve Farsça 6 nasihat].

OSMAN F. SERTKAYA

British Museum Or. 8193'de kayıtlı, Uygur harfleriyle yazılmış mecmua¹, sıra ile şu eserleri ihtivâ eder.

1. (2a - 129b) Sirâcü'l-kulûb²
2. (130a - 135b) Mes'ele-kitâbı³
3. (137a - 159a) Râhatü'l-kulûb⁴
4. (159b - 173a) Horezmî'nin muhabbet-nâme'si⁵
5. (173b - 182b) bazı manzum ve mensur parçalar.

1 Bu mecmua ilk olarak V. V. Bartold' tarafından ilim âlemine duyurulmuş [*Novaya rukopis' uygurskîn griftom v Britanskom Muzei (Un nouveau manuscrit en écriture ouigoure au Musée Britannique)*, DAN-B, 1924, 57-58] ve Sir G. Clauson tarafından da etraflı bir şekilde tetkik edilmiştir. *A hitherto unknown Turkish Manuscript in «Uighur» Characters*, JRAS, 1928, 99-130.

2 Hâlen üzerinde doktora çalışması yaptığım Sirâcü'l-kulûb, ketebe kaydına göre H. 835 (29 Kasım 1431)'de, Sıçan yıl, Receb ayının yirmi dokuzunda, Yezd şehrinde, Mansûr Bahşı tarafından yazılmıştır (istinsah edilmiştir).

3 Mecmuadaki ikinci mensur eser olan Mes'ele Kitâbı TM'nin XVIII. cildinde tarafımdan yayınlanmaktadır. Mes'ele Kitâbı, ketebe kaydına göre, H. 835 (4 Aralık 1431)'de, Sıçan yıl, Şa'bân ayının dördünde, Yezd şehrinde, Emîr Celâl(ed)dîn'in huzurunda, Mansûr Bahşı tarafından yazılmıştır (istinsah edilmiştir).

4 Mensur olan Râhatü'l-kulûb adlı metnin ketebe kaydı yoktur.

5 Horezmî'nin Muhabbet-nâme adlı eserinin T. Gandjei, A.M. Şerbak, E.N. Nadjib ve Osman F. Sertkaya tarafından yapılan neşirleri için bk. Osman F. Sertkaya, *Horezmî'nin Muhabbet-nâme'sinin iki yeni yazma nüshası üzerine*, TM, XVII (1972), 185-207. Hôrezmî tarafından H. 754 (H. 1353)'de Sir Derya kısmında telif edilen Muhabbet-nâme'nin bu mecmuadaki Uygur harfli nüshasının ketebe kaydına göre Muhabbet-nâme, H. 835 (6 Kasım 1431)'de, Sıçan yıl, Receb ayının altısında, Yezd şehrinde, Emîr Celâl(ed)dîn emrettiği için, Mansûr Bahşı tarafından istinsah edilmiştir.

a) *Mecmuanın tavsifi* :

Mecmuanın ilk eseri olan Sirâcü'l-kulûb'un baş tarafından takriben 8-10 varak, yine Sirâcü'l-kulûb'un içerisinden, yer yer olmak üzere, mecmuanın beşte biri kadar olan bir kısmı eksiktir. Bu eksikliğin yanında, mecmuadaki dördüncü eser olan Muhabbet-nâme ile daha sonra gelen ve aşağıdaki transkripsiyonunu verdiğimiz manzum parçalar, mecmua ciltlenirken tamamen birbirine karışmıştır. Bu karışıklığı düzeltmek için Muhabbet-nâme'nin başladığı varak 159b den itibaren mecmuanın yapraklarını sıralıyoruz.

Varak no:

- 159b - Muhabbet-nâme, (beyit, 1 - 6) 6
 160a - " " (" 7 - 15)
 160b - " " (" 16 - 25)

[Burada Muhabbet-nâme'nin 26-53 beyitlerini ihtiva eden yapraklar, (27 beyitlik 3 sahife) eksiktir].

- 161a - Muhabbet-nâme, (beyit, 54 - 61)
 161b - " " (" 63 - 70)
 162a - " " (" 71 - 79)
 162b - " " (" 80 - 90)
 163a - " " (" 91 - 103)
 163b - " " (" 104 - 115)
 164a - " " (" 116 - 127)
 164b - " " (" 130 - 140)
 165a - " " (" 141 - 150)
 165b - " " (" 151 - 159)
 166a - " " (" 160 - 168)
 166b - " " (" 169 - 177)

[Burada Muhabbet-nâme'nin farsça bölümünden eksik sayfeler vardır. Takriben 178-215. beyitleri ihtiva eden 39 beyitlik 4 sahife (2 varak) eksiktir].

- 167a - Muhabbet-nâme, (beyit, 216 - 226)
 167b - " " (" 227 - 240)
 168a - " " (" 241 - 253)
 168b - " " (" 254 - 263)
 169a - " " (" 264 - 274)
 169b - Muhabbet-nâme, (" 275 - 284)

6 - Beyit numaraları Muhabbet-nâme'nin T. Gandjeî neşrine göre verilmektedir.

- 170a - " " (beyit, 350 - 360) 7
 170b - " " (" 361 - 369)
 171a - " " (" 370 - 378)
 171b - " " (" 379 - 432)
-
- 172a - Luđf-i (7 beyt) (bu sahifenin başı bilinmemektedir).
 - Luđf-i (1 beyt) (" " devamı varak 172b'dir).
 172b - " (6 beyt) (" " başı varak 172a'dır).
 - Luđf-i söz-i (5 mısra) (" " devamı varak 182a'dır).
-
- 173a - Seyyid (?) (2 beyt) (bu sahifenin başı eksiktir).
 - Kâsım söz-i (5 beyt) (" " sonu varak 173b'dir).
 173b - Koşuk-lar (4 koşuk) (" " başı varak 173a'dır).
 (Bu sahifenin devamı belli değildir. Yazmanın son sahifesi olabilir).
-
- 174a - Sirâcü'l-kulûb'dan bir parça (bu sahifenin başı varak 178b'dir).
 (" " devamı varak 174b'dir).
 174b - " " " " (" " başı varak 174a'dır).
 (" " devamı belli değildir).
-
- 175a - Mansûr başı söz-i (17 mısra) (bu sahifenin başı bilinmemektedir).
 (" " devamı varak 175b'dir).
 175b - " " " (11 mısra) (" " başı varak 175a'dır).
 - beyt (1 koşuk) (" " devamı bilinmemektedir).
 Sirâcü'l-kulûb metninin son sahifesi olabilir).
-
- 176a - Emîri'nin Arap harfli Farsça şiirleri
 (bu sahifenin başı belli değildir).
 (" " devamı varak 176b'dir).
 176b - " " " (" " başı varak 176a'dır).
 (" " devamı bilinmemektedir).
-
- 177a - Kamber oğl-ı (7 beyt) (bu sahifenin başı varak 182b'dir).
 Cevher-i (1 beyt) (" " devamı varak 177b'dir).

7 Gandjei neşrinde bu sahife atlanmıştır.

- 177b - " (4 beyt), (bu sahifenin başı varak 177a'dır).
Luđf-i (9 mısra) (" " devamı eksiktir).
- 178a - Muhabbet-nâme (beyit, 433 - 439)
- 178b - S. Kulûb'a ait minyatürlü bir sahife
- 179a - Sirâcü'l-kulûb'un Mî'râc bölümü (bu sahifenin başı varak 180b'dir).
(" " devamı varak 179b'dir).
- 179b - " " " " (" " başı varak 179a'dır).
(" " devamı eksiktir).
- 180a - " " " " (" " başı eksiktir).
(" " devamı varak 180b'dir).
- 180b - " " " " (" " başı varak 180a'dır).
(" " devamı varak 179a'dır).
- 181a - Muhabbet-nâme (beyit, 285 - 337)
- 181b - " " (" " 338 - 349) 8
- 182a - Luđf-i (5 mısra) (bu sahifenin başı varak 172b'dir).
- Kamberoğı-ı (6 beyt) (" " devamı varak 182b'dir).
- 182b - " " (1 beyt) (" " başı varak 182a'dır).
- " " (7 beyt) (" " devamı varak 177a'dır).

Mecmuanın yukarıda gösterdiğimiz British Museum'daki aslının varak numarasına göre verdiğimiz sıralamayı metinlere göre sıraladığımız takdirde mecmua varak numaralarını şu şekilde düzeltmek gerekmektedir.

Mecmuadaki varak no:	düzeltilmesi gereken no:	
159b - 169b	159b - 169b	Muhabbet-nâme
181a -	170a	" "
181b -	170b	" "
170a -	171a	" "
170b -	171b	" "
171a -	172a	" "
171b -	172b	" "
178a -	173a	" "

8 Gandjei neşrinde bu sahife atlanmıştır.

- 178b - 173b S. Kulûb'a ait minyatürlü bir sahife
(bu sahifenin başı bilinmemektedir).
(" " devamı varak 174a'dır).
- 174a - 174a Sirâcü'l-kulûb'dan bir parça
(bu sahifenin başı varak 178b'dir).
(" " devamı varak 174b'dir).
- 174b - 174b " " " " " " " " " "
(" " " " başı varak 174a'dır).
(" " " " sonu belli değildir).
- 180a - 175a S.K'un Mirac bölümü
(Mensur haşiyenin başı eksiktir).
(" " " " sonu varak 179b'dir).
(bu sahifenin başı eksiktir).
(" " " " devamı varak 180b'dir).
- 180b - 175b " " " " " " " " " "
(" " " " başı varak 180a'dır).
(" " " " devamı varak 179a'dır).
- 179a - 176a " " " " " " " " " "
(" " " " başı varak 180b'dir).
(" " " " devamı varak 179b'dir).
- 179b - 176a " " " " " " " " " "
(Mensur haşiyenin başı 180a'dır).
(" " " " sonu eksiktir).
(bu sahifenin başı varak 179a'dır).
(" " " " devamı eksiktir).
- 176a - 177a Emîrî'nin arap harfleriyle farsça şiirleri
(bu sahifenin başı bilinmemektedir).
(" " " " devamı varak 176b'dir).
- 176b - 177b " " " " " " " " " "
(" " " " başı varak 176a'dır).
(" " " " devamı bilinmemektedir).
- 175a - 178a Mansur Bahşı söz-i (17 mısra)
(bu sahifenin başı bilinmemektedir).
(" " " " devamı varak 175b'dir).
- 175b - 178b " " " " " " " " " "
(11 mısra)
(bu sahifenin başı 175a'dır).
1 koşuk (4 mısra) (" " " " devamı bilinmemektedir).
Sirâcü'l-kulûb metninin son sahifesi olabilir).

172a -	179a	Luđf-i (7beyt)	(bu sahifenin başı bilinmemektedir).
	"	(1 beyt)	(" " devamı varak 172b'dir).
172b -	179b	" (6 beyt)	(" " başı varak 172a'dır).
		(5 mısra)	(" " devamı varak 182a'dır).
182a -	180a	" (5 mısra)	(bu sahifenin başı varak 172b'dir).
		Kamberođlı (6 beyt)	(" " devamı varak 182b'dir).
182b -	180b	" (1 beyt)	(" " başı varak 182a'dır).
		(7 beyt)	(" " devamı varak 177a'dır).
177a -	181a	" (7 beyt)	(bu sahifenin başı varak 182b'dir).
		Cevher-i (1 beyt)	(" " devamı varak 177b'dir).
177b -	181b	Cevher-i (4 beyt)	(" " başı varak 177a'dır).
		Luđf-i (9 mısra)	(" " devamı eksiktir).

[aradan belli olmayan miktarda sahife eksiktir]

173a -	182a	Seyyid (2 beyt)	(bu sahifenin başı eksiktir).
		Ėasım söz-i (5 beyt)	(" " devamı varak 173b'dir).
173b -	182b	Koşuklar (4 koşuk)	(" " başı varak 173a'dır).
			(" " devamı belli değildir).

b) *Şahısların tavsifi :*

Transkripsiyonunu verdiğimiz manzum parçalar, Mansur Bahşı, Lutfi, Kamberoğlı, Cevheri, Seyyid (?) ile Kasım'a aittirler.

Mansur Bahşı :

Hakkında pek fazla bilgimiz yoktur. Kendisi Şahruh devrinde, Yezd şehrinin valisi olan Emir Celâleddin Çakmak'ın himayesinde yaşamıştır. Devrinin önde gelen bahşı (kâtip, müstensih) larından biri olduğu gibi, şiir de yazmıştır.

İstinsah ettiği bu mecmuanın haricinde hâlen Oxford, Bodleian, Huntington, no. 598'de kayıtlı 148 varaktan ibâret *bahtiyâr-nâme* adlı Uygur harfli mensur bir eserin de müstensihidir.

Bahtiyar-nâme ketebe kaydına göre H. 838 (M. 1434)'de Tavşan yılı, zi'l-hicce ayının evvelinde Mansur Bahşı tarafından (tahminimizce Yezd'de (?)) istinsah edilmiştir.

Ayrıca çeşitli kaynaklarda geçen Mansûr Bitikçi ve Dervîş Mansûr da Mansûr Bahşı'nın değişik isimleri olabilir 9.

Mansur Bahşı'nın metnini aşağıda verdiğimiz kasidesi ilk olarak Clauson tarafından transkripsiyonlanmıştı 10.

H. F. Hofman, Clauson'ın transkripsiyonunu aynen vermiş 11, ayrıca A. M. Şerbak da kasidenin 4 - 7 beyitlerinin transkripsiyonunu yapmıştır 12.

Lutfî:

XIV. ve XV. asır Çağatay edebiyatının, Ali Şîr Nevâî'den önceki en büyük şâiridir 13.

Aşağıdaki transkripsiyonunu verdiğimiz 4 gazel, Lutfî hayatta iken Uygur harfleriyle yazılmış olması bakımından ehemmiyetlidir. Yezd'de yazılan bu gazeller yanında Lutfî'nin Uygur harfleriyle yazılmış başka gazelleri de vardır.

Abdurrazzak bahşı tarafından 30 Ocak 1480 tarihinde İstanbul'da, Uygur ve Arap harfleriyle yazılan ve hâlen İstanbul Süleymaniye küt., Ayasofya Bölümü, No. 4757'de kayıtlı olan mecmuanın 160 - 174 sahifesi arasında 3'ü Sekkâki'ye 9'u da Lutfî'ye ait olmak üzere 12 gazel bulunmaktadır 14.

Yine Uygur ve Arap harfleriyle, Abdurrazzak Bahşı tarafından İstanbulda yazıldığını tahmin ettiğim bir gazel de hâlen Topkapı Sarayı Arşivi, 11986-C'de kayıtlıdır 15.

Abdurrazzak Bahşı'nın İstanbulda istinsah ettiği yazmadaki "bar" redifli gazel Mansur Bahşı'nın Yezd'de istinsah ettiği 4 gazelden 3. südür.

Böylece bugün Lutfî'nin, (3.ü sadece Uygur, 10'u da Uygur ve Arap harfleriyle olmak üzere) 13 gazelinin daha hayatta iken iki ayrı sahada istinsah edildiği tespit edilmiş olmaktadır.

9 Mansûr Bahşı hakkında daha fazla malûmat için bk. H. F. Hofman, *Turkish Literature, A bio-bibliographical survey*, section III, Part I, Vol. 4: K-N, Utrecht 1969, s. 118-121.

10 Clauson, s. 127-128.

11 Hofman, aynı eser, s. 120-121.

12 A. M. Şerbak, *Granmatika Starouzbekskogo Yazika*, Moskva-Leningrad, 1962, s. 227.

13 Hayati ve eserleri hakkında bk. A. F. Hofman, s. 63-67.

14 Bu gazellerin neşri için bk. Osman F. Sertkaya, *Osmanlı Şâirlerinin Çağatayca Şiirleri III Uygur harfleriyle yazılmış bazı manzum parçalar I*, TDED XX, s. 167-184.

15 Bu gazelin neşri için bk. Osman F. Sertkaya, göst. yer, s. 165-167 ve Osman F. Sertkaya, *Some new documents written in the uigür script in Anatolia*, CAJ XVIII/3, 1974, s. 180-192.

Cevherî :

Hakkında gayet az bilgimiz olan bir Çağatay şâiridir 16. Metnimizde bir gazeli yer almakta olup bu gazeli Lutfî tarafından tanzir edilmiştir. Cevherî'nin gazelini takiben metinde yer alan Lutfî'nin bu gazeli, devamını ihtiva eden varağın kaybolması yüzünden eksiktir.

A. M. Şçerbak 17 ve H. F. Hofman 18, Cevherî'nin mahlasını taşıyan bir gazelin I. Murâd'a ithaf edilen Çağatayca bir Kelîle Dimne yazmasının sonunda olduğunu W. Pertsch kataloğuna atfen söyler.

Kamberoğlu :

Hayatı ve şahsiyeti hakkında hiç bilgimiz yoktur 19.

Metnimizde üç gazeli geçer. Bu gazellerin başlığında Kamberoğlu mahlası yanında, "bolmağay" redifli ilk gazelinin makta beytinde, mahlâsının "İbni Kamber" şeklinde geçtiğini de görmekteyiz.

Seyyid :

Baştan eksik olan varak 173a da bir gazelin son iki beyiti yer almaktadır. Bu iki beyitin ilkinin ikinci mısraında "mañşür-ı tîvâne" ibâresi geçmektedir. Beyitte geçen "enel-hak" ve "ber-târ" gibi kelimelerden de anlaşılacağı üzere bu ibâre meşhur mutasavvıf Hallac-ı Mansur'u ifade etmektedir. Clauson ve Clauson'dan naklen Hofman, "mañşür-ı tîvâne" ibâresini Mansur Bahşı'nın mahlâsı sanmış ve dolayısıyla bu iki beyti dâimâ Mansur Bahşı ile ilgili yerlerde zikretmişlerdir 20. A. M. Şçerbak bu hususta hiç bir şey söylememektedir 21. Bana göre, gazelin son beyti olan ikinci beyitteki "Seyyid" kelimesi şâirin mahlâsı olmalıdır.

Kâsım :

Hakkında fazla bir bilgimiz yoktur. Metnimizde 5 beyitlik bir gazeli geçer. Clauson ve Şçerbak Kâsım hakkında hiç bir şey söylemezler. Hakkında Hofman biraz mâlûmat vermektedir 22.

Transkripsiyonunu verdiğimiz koşukların şâirlerini bilmemekteyiz.

16 Cevherî hakkında bk. H. F. Hofman, aynı eser, Section III, Part I, Vol. 3., s. 98-100.

17 A. M. Şçerbak, *Oğuz-nâme, Muhabbet-nâme*, Moskova 1959, s. 122.

18 A. F. Hofman, s. 99.

19 Kamberoğlu için bk. A. F. Hofman, aynı eser, Section III, Part I, Vol. 5: P-S, s. 33-34.

20 Sir G. Clauson, s. 115 ve 127-128; A. F. Hofman, aynı eser, Section III, Part I, Vol 4: K-N, s. 120-121.

21 A. M. Şçerbak, göst. eser, s. 122-123.

22 Kâsım için bk. A. F. Hofman, aynı eser, Section III, Part I, Vol. 5: P-S, s. 35-36.

Bütün bu bilgilerin ışığı altında söyleyebiliriz ki mecmuanın müstensihisi Mansur Bahşı kendi şiirlerinin yanına Lutfî'nin gazellerini de yazarken Cevherî, Kamberoğlu (İbni Kamber), Seyyid, Kasım gibi devrin meşhur olmayan, fakat kendisinin arkadaş olduğu şâirlerden de seçmeler yapmıştır.

Haşiyedeki Arapça-Farsça manzum ve mensur parçalar

H. Alî (Alî bin Ebî Tâlib) 'ye isnad edilen sözler "Nehcü'l-Belâgâ" adlı bir eserde toplanmıştır²³. Bu sözlerin muhtelif Farsça ve Türkçe tercümeleri yapılmıştır. yapılan tercümelemin en meşhurlarından biri Reşidüddin Vatvât'ın manzum olarak yaptığı "Sâd Kelime" adlı tercümedir²⁴.

Transkripsiyonunu verdiğimiz metin, 'Vatvât'ın derlediği sözlerin 89'dan 94'e kadar olan bölümüdür. Metnin baş ve son kısımlarını ihtiva eden yapraklar yazmanın eksik olan (kaybolmuş) bölümlerinde olmalıdır.

Arapça ve Farsça metin aslına uygun olarak transkripsiyonlanmış, metnin Arapça ve Farsça aslı şekli ise Arap harfleriyle karşı sahifede verilmiştir.

Transkripsiyon :

Uygur harfli metinlerde (y) sesi yazılmadan ifâde edilen ö sesi (Türk İlmî Transkripsiyon Alfabeti'ndeki altı noktalı o), dizideki teknik imkânsızlık dolayısıyla metinde ö, yine (y) sesi yazılmadan ifâde edilen ü sesi (Türk İlmî Transkripsiyon Alfabeti'ndeki altı iki noktalı u) dizideki teknik imkânsızlık dolayısıyla metinde ü ile gösterilmiştir.

ë kelime başında çift diş (yani a) ile ifâde edilen sestir.

d imlâda d ile ifâde edilen t sesidir.

ş imlâda s ile ifâde edilen z sesidir.

z imlâda z ile ifâde edilen s sesidir.

(h) yazılmayan ^h sesi.

() şeddeli olan ses için kullanılmıştır.

[] metne yapılan ilâveler için kullanılmıştır.

Diğer şekiller için *Türk İlmî Transkripsiyon Kılavuzu* (İstanbul 1946) esas alınmıştır.

²³ Bu konuda bk. Nihad M. Çetin, *Eski Arap Şiiri*, İstanbul 1973, s. 50.

²⁴ Vatvât'ın *sâd kelime* adlı eseri için bk. Ahmed Ates, *İstanbul Kütüphanelerinde Farsça Manzum Eserler I*, İstanbul 1968, s. 47-49.

(175^a) *mansür bahşı söz-i*

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

- I.
1. a-y hüdāyı lem-yeşel a-y pādşāhı l-ā-yeşāl
bar-ça 'ālem-ning hüdāvent-i irür sen bī-şevāl
 2. mislü mānen-ting sening yokdur yan-a bolğuz-ı yok
kimz-e oşamaz sangā perver-ṭigār-ı bī-misāl
 3. mülkeding-ge yok şevāl a-y haygu kayyūmu ahaṭ
hālikul-arşuz-semāvāt a-y kerīm-i bā-kemāl
 4. y-ā gıyāsel-müsdagī'sin barçağ-a feryāṭ-rez
'ālimül-esrār-ı 'ālem y-ā 'alīm-i şül-celāl
 5. kudreding birl-e yarat-ting 'arşu kürz-ī vü kalem
hikmeding-ning hükmin-e yidmey turur 'aklu hayāl
 6. cin-nü insü vahşü tayr-ü mürü māhī rız-kını
yedgürür sen cüm-le-ğa kudret bil-e bī-kılı kāl
 7. kim ki içt-i rahmeding teryāz-ı-tın bir cur-'a-yı
barça 'ālem-tin müneşz-e(h) bolt-ı vü bolt-ı şülāl
 8. kim fen-ā boltı muhab(b)et bahrin-e cān-tın keçip
vasilīy(y)et mülkide bākī bolup tapdı nevāl
 9. kim-ge kim kılding naşar hırsu hev-ā-tın boldı sāf
(175^b) tūny-e-tin keçti körün-mez köz-i-ge mālū menāl
 10. mülkü māl evlāt u haḍun-tın müneşz-e(h) kıl köngül
çün hicāb ırmış sangā haq yolu-ta ehl ü 'ayāl
 11. māsivāl-lā(h)-tın köngül mülkini hālī kılm-a-ğan
'ākibet merdūt olup tegdi anğa sansız melāl
 12. y-ā ilāhī ol iren-ler-ning haq-ı kim sıdkil-e
vasl gencini tilepen tapdı-lar-sendin visāl

13. barç-a mümîn-ler gün-â-hın kıl kerem birl-e 'afv
 haşr künin-te alar-ğa birmegil sen infi-âl

14. bu faķir mansür bahşı-nıñ tu-â-sın kıl qabül
 âhîret-te haq muhammet birl-e birgil iddisâl

beyt

Hezec

+ --- / + --- / + ---

II.

1. sening terding manğa ter-man-tın arduq
 sañga kul boldugum suldan-tın arduq

2. sening şikring-ni aysam çöl için-te
 bolur ol çöl manğa buz-tân-tın arduq

(172^a)

ludf-i

Remel

- + -- / - + -- / - + -- / - + --

III.

1. a-y ledâfet busdâni içr-e ser-vi hoş-hıram
 tapdı ruhsaring gülün-tin, hüsn bağ-i, ihdirâm

2. ay yüşüñ-ni kün-ge oşat-sam müvec(c)ehdür felil
 âbı hayvân tistem irning-ni irür mâl-â kelâm

3. bolz-a tuşaq-ta hayaling ten-ğa köymek-lik helâl
 bolmaz-a cennet-te yading cân-ğa asayiş harâm

4. şer varaq teg bolmişam simin saqaking şevkı-tin
 kör ki ne şerdü nişar idti meni sevdâyı hām

5. vez-şuh-â vel-leyl okur men yüşü şülfüñ-ni körüp
 keçti ömrüm barçavü virdim irür bu subhüşām

6. gerçi mahrem-tür raķibing haq-tın üz-mez men ümit
 birti kâfir-niñ murâdın birmegey mü biz-ge kām

7. it-lerinġiz birl-e boltı luğf-ı yarım āşin-ā
cān qadem-leri fidāz-ı kıız-a-lar iş-ni tamām

luđf-ı

Remel

--+/+--+/+--+/+--

- IV. 1. a-y āyet-i raḥmet yüşünġüz şānı-ta nāşil
bolġay qaçarıġ birl-e qaçan mihr muqābil

- (172^b) 2. siz-tin kerek ögrenz-e perī ādem-ı-lık-nı
yūsuf taķı ta'lim kerek alz-a şemāyil

3. yalguz men imez men hevesinġ birl-e girifdār
ḥüsünġ-ġa irür ḥūru melek cān bil-e māyil

4. hārūt köşünġ sihr-i-ni kört-i hacil olt-ı
andın yaşunup ihdiyār idti çe-hi bābil

5. ol saç mu turur subḥ-a yakın y-ā ḥöt uşun tün
y-ā ġāliy-ā-tın tilü köngül-ler-ge selā-sil

6. cān muz-ḥafı sipāre bolur qaşġu-ta her tem
heykel iligi boynum-a tā bolt-ı hamāyil

7. hicrinġ-te tiler luđf-ı kulunġ öz ecel-i-ni
sen-siz keçüren 'ömür-tin a-y tost ne ḥāsil

luđf-ı söz-i

Hezec

+--+ / +--+ / +---

- V. 1. [s[eniġ] ösrük köşünġ-ge ne ḥaber bar
kim andın 'aqlu cān-ġa köp ḥaḍar bar

2. münec(c)im qaşu köşünġ körgeç aydur
kim uş-bu ay başın-ta fidn-e-ler bar

3. qaşım köz baḥr-ı öşr-e köprüġünġ-tür

- (182^a) 4. saġa her niçe kim mundın köder bar

4. kıran kıltı köşüñg ay teg yüşüñg-te
kıran-tur anda ar-ı kem naşar bar

5. kaz-ā kelgen-te luđf-ī öz helākin
tiler alıñg-ta kām-ı bu kadar bar

ibn-i kamber

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

VI. 1. körk için-te siz-leyin bir sevgi tilber bolmağay
saç-ı süm-bül yüz-i gül kadti sanavber bolm-ağay

2. çinü maçinü hıdāy-ta bolmağay mānen-tiñgiz
siz-leyin bir kadti serkeş şülfi çem-ber bolmağay

3. gāmz-e-yi gammāçingiz teg tıdeyi nergiz imez
turrāy tarrāringiz teg müşgi anber bolmağay

4. yanmağay men ışkıñgız-tın ger meni yandurz-a-lar
kayr-a bargan-lar aceb ger ehl-i hayber bolmağay

5. süreding vaz-fing kılan-lar körmegen-tür hüsnüñgi
siz-ge oħşaş ravz-a-ta bir hür-peyker bolmağay

6. tāki tekrār eyledim hub süreding mecmū-asın
hādırım-ta mundin arduķ n'irz-e ez-ber bolmağay

(182^b) 7. ger sening ter-kingı kılur-sam a-y tilārāmum menüm
pez mening adım cihān-ta ibni kamber bolmağay

kamber ođlı

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

VII. 1. tilber-ā şencir-i şülfüñg şān-e kılding kılm-a-ğıl
sağ-heşārān aķil-i tivān-e kılding kıлмаğıl

2. çın köngül şehrin müsaḥ(h)ar kıldıñg a-y türki hadā
hıddayı ma'mūrum-ı virān-e kıldıñg kıлмаğıl
3. kiçü bahreyn olt-i çəşmim hūnı t̄il-tin mevc urar
қадр-e қадр-e eşkūm-i t̄ürdān-e kıldıñg kıлмаğıl
4. āšnā kıldıñg mañga 'ıŝkı ḥaḳīḳi-ni mecā[z]
'aqlum-ı yekbāregī bigān-e kıldıñg kılm-a-ğıl
5. bī-teḥāş-ī cām-ı mey nūş eyledıñg agyār ile
gerçi sen bu ŝiv-e-ni rindān-e kıldıñg kılm-a-ğıl
6. şem-fi ruḥsāriñg qaḍın-ta yüz tümen pervān-e-eler
men ŝa'ifi yanguçı pervān-e kıldıñg kılm-a-ğıl
7. kamber oğlın bülbüli t̄il-ḥasde teg ŝar eyledıñg
gül yüşüñgde ŝüm-bül-i ter t̄ān-e kıldıñg kıлмаğıl

(177^a)*kamber oğl-ı*

Remel

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

VIII.

1. tā kim ol serv-i sehī sūm-bül-ni gül-püş eylet-i
saḥ-heşārān bülbül-i gül-ŝen-te meḥ-hūş eylet-i
2. ḥayret ildür men ki sāğar neyçün öpdi leblerin
bağrumıñg qanı meyi ḥum-ḥān-e teg cūş eylet-i
3. her niç-e feryaḥ ider men yaḥ olur yaḥ eylemez
t̄ilber-i peymān-ŝiken 'ahdin ferāmūş eylet-i
4. yanmışam baş-tın ayak-ka şem' teg hicr oḍın-a
bilmeşem bu 'ıŝk oḍın qaḍdın mañga tuş eylet-i
5. kaş-tı cānım kılt-ı t̄ilber nāveki miçgān bil-e
nicekim niş ürt-ı ol bu ḥasde-t̄il nūş eylet-i

6. yārümünġ aġdar qaşın-ta māhı-nev kört-i felek
şol sebep-tin-tür hilāl-i ħalka-ter-güş eylet-i.
7. bülbül ayru tüşz-e gül-tin lāl olur hiç söşlemez
kamber oġlın yār firāk-ı beyl-e ħāmüş eylet-i.

cev-her-ī

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

- IX.
1. ħaşde könglüm ol şeker irnin tilep cān tardadur
ārşü-luġ biçār-e-ni y-ā rışk y-ā kan tardadur.
 - (177^b) 2. tünny-e-te mendür menü yalguz köngül vāy anı hem
şülfi vü köz-i qaş-ı her biri bir yan tardadur.
 3. қоş qaş-ı-nınġ yası-nı kirpik oġı birl-e köz-i
gerçi ösrük-tür körünġ ne yanġlu āsān tardadur.
 4. tā ħayāl-i kelti mihmān köz ‘aşiz mihmān-ı-ġa
ge(h) tür-i ‘ummānu ge(h) la‘l-i bedaġşān tardadur.
 5. her kişi tart-tı meḡā‘in tilber-i-ninġ alnı-ta
hiç nem-e lāyık yoġ-ı-tın cev-her-ī cān tardadur.

luḡf-ī

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

- X.
1. ġamşenġiz ħünī vü herdem könglüm ol yan tardadur
barmasam bolmaz qaşın[-ta] cūn meni kan tardadur.
 2. taḡ köşünġ-tin ki tın-ġa niç-e yüz ursam meni
küfr sar-ı şülmil-e ol nā-müsülmān tardadur.
 3. ħāki pāyi kim anġa şülfi teġer köp isderem
y-ā meni toprak y-ā rışk-ı perişān tardadur.

4. alında' cān tarḍa tur men tā meger tüşgey ḡabūl
hīḡ naşar ḡılmaz bu miskīn sar-ı kim cān tarḍadur
5. ḡaş-ları yasın ḡulaḡ-ḡa yidḡüre tar-tar köz-i
[.....]

(seyyid)

Remel

- + -- / - + -- / - + -- / - + --

XI.

[.....]
[.....]

- (173^a) 1. aḡsenül-taḡvīm-i kören çün enel-ḡaḡ timesün
pez nedin ber-ḡar olup-tur mansūr-ı ḡivān-e-si
2. şem^c-i vaḡdet-tur cemāliḡ soḡbet-i rüşen ḡılır
ḡarşu-da ḡoş ḡoş yanadur seygidüḡ pervān-e-si

ḡāsım söz-i

Remel

- + -- / - + -- / - + -- / - + --

XII.

1. a-y sanem teḡriḡ üçün terdim-ḡa ḡılḡıl çār-e-ni
ḡamz-e oḡunı aḡıp ḡıldıḡ yürek-ke yār-e-ni
2. işv-e-ler ḡılmaḡ bil-e baḡrım-nı pār-e eylediḡ
ne şiyān ḡılḡay saḡa sorsaḡ bu baḡr-ı pār-e-ni
3. terki ḡüny-e tevbe ḡıldım 'āşık oldum ḡüsnüḡe
ḡıldım irz-e men seniḡ ay yüşüḡe neşşār-e-ni
4. ol kāḡaz teg ik(k)i yüz-lüḡ müdde^c-i-ni a-y sanem
başı-nı kesḡil ḡalem teg sürḡeyin men ḡar-e-ni
5. ḡāsım-ı bīçār-e ger ölz-e işikiḡ-te bigim
öz ḡulüḡ birl-e köḡer-gil sen uşol bīçār-e-ni

(173^b)

koşuk-lar

Remel - + - - / - + - - / - + -

- XIII. 1. tā köngül ol bī-vefā iligin-te-tur
cān kuş-ı ʔāyim cefā iligin-te-tur
n'ol-a iligin koyz-a hasde könglüme
anıñg üçün kim ʔev-ā iligin-te-tur

Remel - + - - / - + - - / - + -

- XIV. 2. kir çemen içr-e hırāmān boy il-e
gül-şeni kılğıl mu'addār bŷy il-e
ʕandelīb-i hŷr-nı kılğıl hacil
bir-ni hŷsnŷ bir-ni güfdŷ-gŷy il-e

Remel - + - - / - + - - / - + -

- XV. 3. ik(k)i çeşmim bir perī-ruḥ sar-ı-tur
her çemen-te fidneyi ruḥ-sār-ı-tur
tā şenah-ʔān alm-a-sı-ni körgeli
ḥasređiñg-tin çŷn bi-hī ruḥ sar-ı-tur

Remel - + - - / - + - - / - + -

- XVI. 4. tā köngül-ge saltı ʔilber mihr[i]ni
mihrŷm-e(h) kıl-tı şiyāde mihr-i-ni
ol kamer teg yŷş ŷ şŷhr-e teg cebin
mŷnfa'ıl kıl-tı felek-niñg mihr-i-ni

179^b her çi tili ahmaq başeṭ beşebān bigüyeṭ v-e halk rā ez sırr-ı h'ış āgā(h)
gerdāneṭ

beyt her ki ū hest bā hamākat cüft
cāygāhi tileş teḥān-i vey est
her çi täreṭ şî nîkübeṭ ter til
ān hem-e ber ser-i şebān-ı vey est

itn-ā tiz-în

lisānül-'ākil-i fî kalb-i-hi

her ki (bā) hıreṭ başeṭ sırr-ı h'ış ter til nigā(h) täreṭ v-e bā hiç kez negüyeṭ

beyt her ki ū hest bākemālu hıreṭ
hest penhān şebān-i ū ter til
neşeveṭ hiç sırrı ū peydā
nebuveṭ hiç gufdu ū bādıl

selāz-e tiz-în

men cer-ā fî 'inān-i emel-i-hi 'adar-a bi ecel-i-hi

her ki 'inān bā desti emel tiheṭ veber mücib-i hevāyi nefz reveṭ şüt başeṭ ki ter
muğāri helāk efdet

beyt ter hem-e kār-hā begufdı hevā
her ki bide-het 'inān bādest-i emel
bīm başeṭ ki ān emel nāgā(h)
endāşedeş beçāyi özel

ërba'-a tiz-în

iz-ā vasalet ileyküm eḍrāfin-ni-'am-i fel-ā tenfir-ü (.....)

هر چه دلی احق باشد زبان بگوید و خلق را از سر خویش آگاه گرداند

بیت
 هر که او هست با حماقت جفت
 جایگاه دلش دهان وی است
 هر چه دارد ز نیک و بد در دل
 آن همه بر سر زبان وی است

اشنا تسعین

لِسَانُ الْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ

هر که [با] خرد باشد سر خویش در دل نگاه دارد و با هیچ کس نگوید

بیت
 هر که او هست با کمال و خرد
 هست پنهان زبان او در دل
 نشود هیچ سر او پیدا
 نبود هیچ گفت او باطل

ثلاثة تسعین

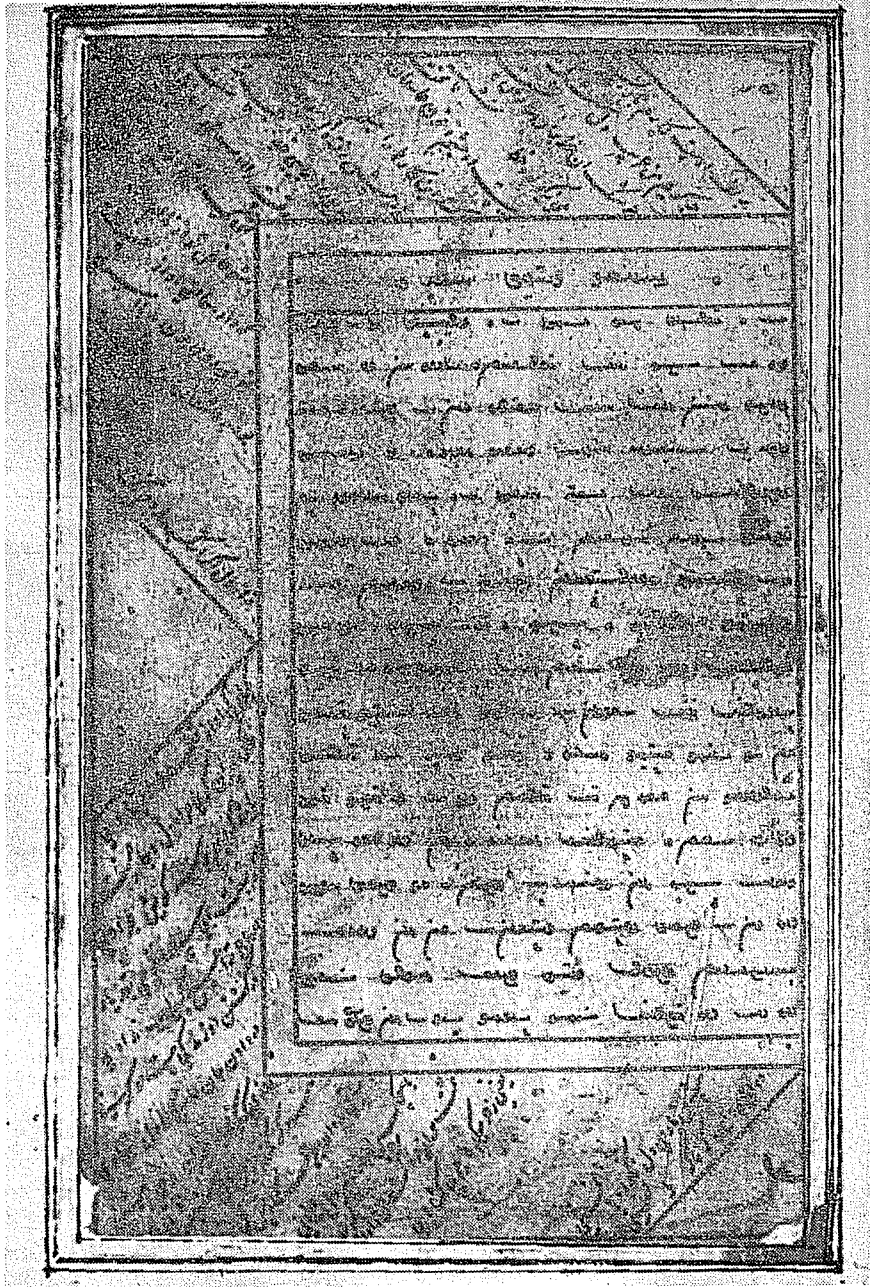
مَنْ حَبَرَى فِي عِنَانٍ أَمَلَهُ عَثْرَ بَاجِلِهِ

هر که عنان با دست أمل دهد و بر موجب هوای نفس رود زود باشد
 که در مغار هلاك افتد

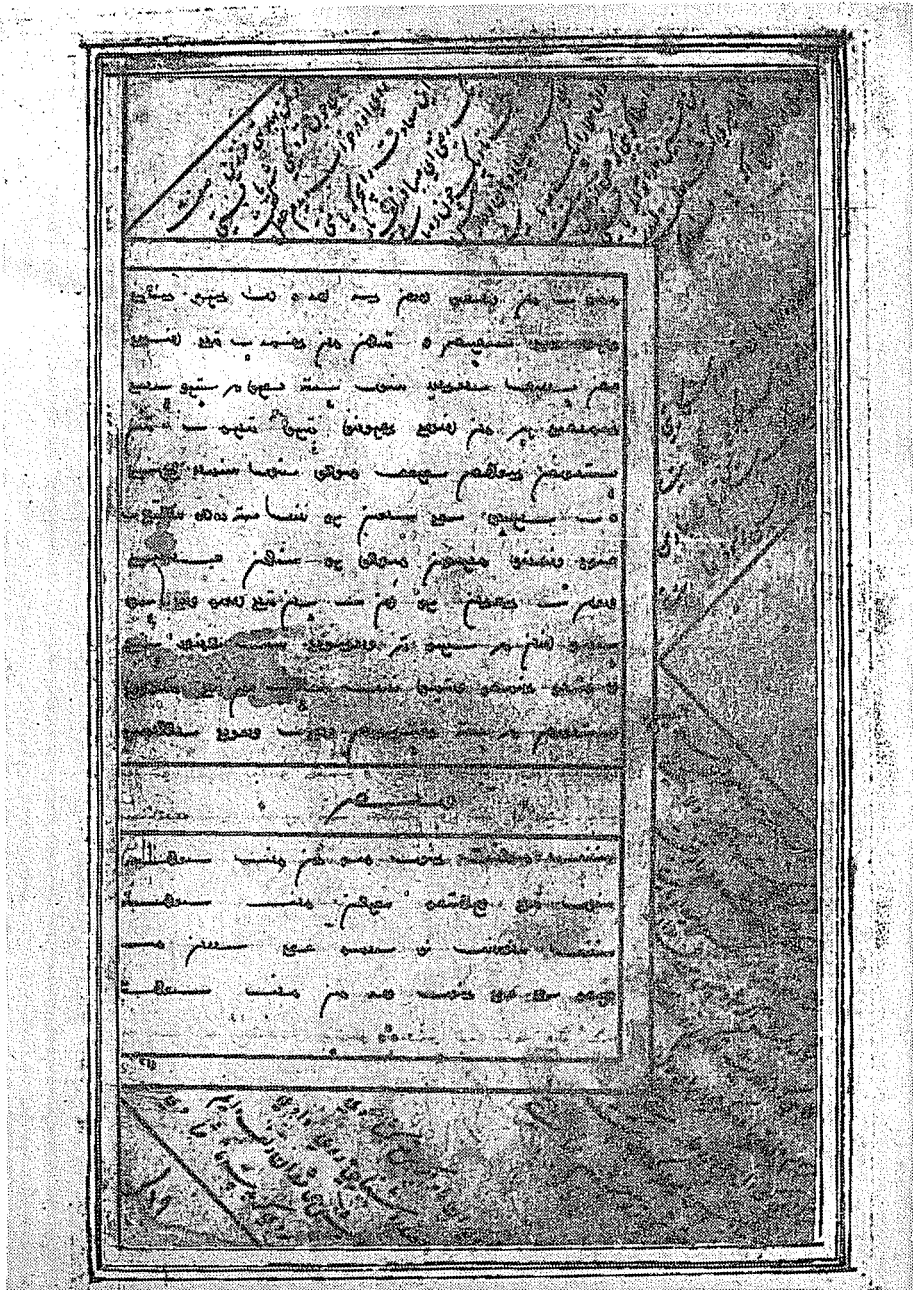
بیت
 در همه کارها بگفت هوا
 هر که بدهد عنان بدست أمل
 بیم باشد که آن أمل ناگاه
 اندر اندازدش بچاه أجل

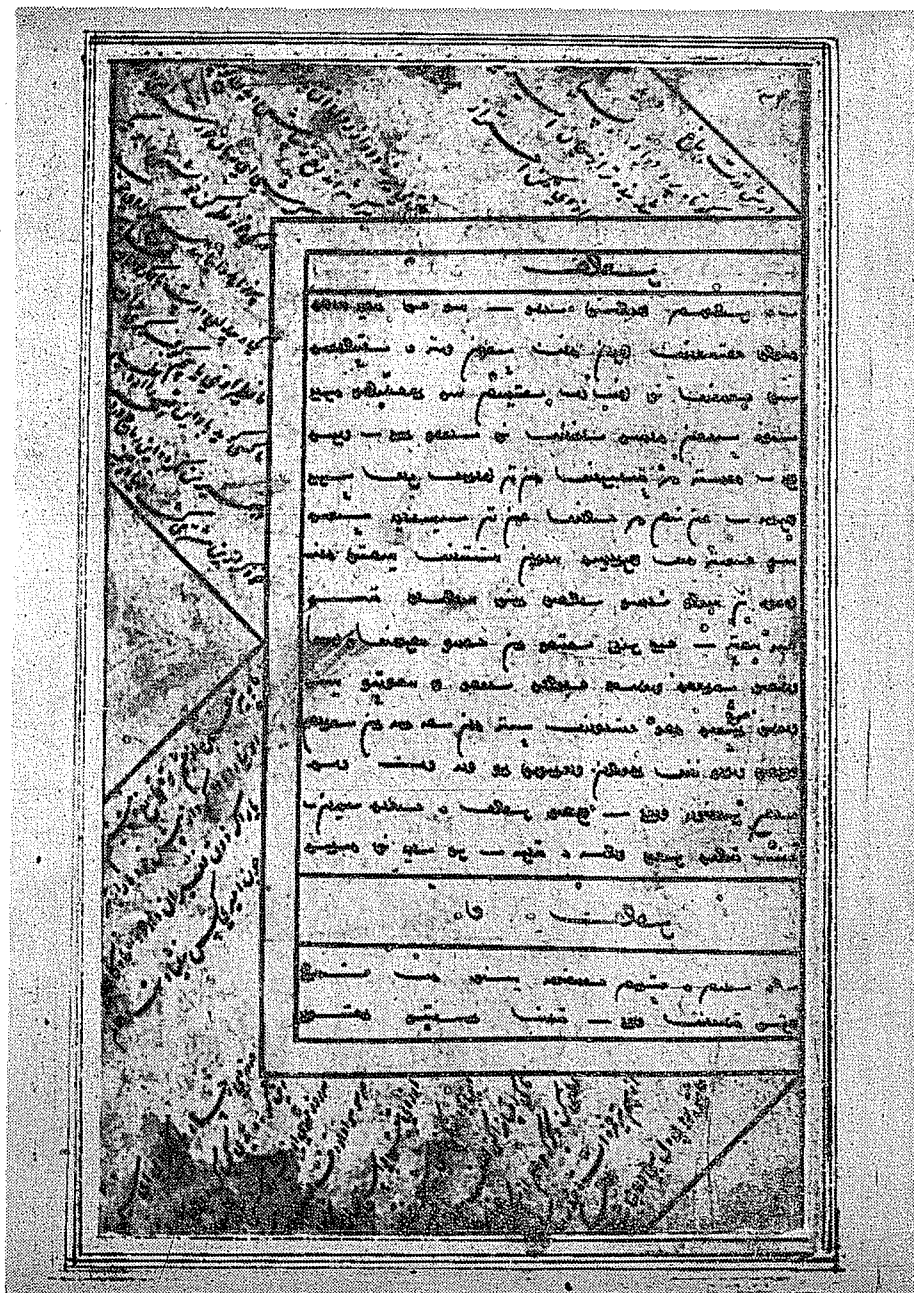
اربعه تسعین

إِذَا وَصَلَتْ إِلَيْكُمْ أَطْرَافُ النِّعَمِ فَلَا تُنْفِرُوا [أَقْصَاهَا بِقَلَّةِ الشُّكْرِ]

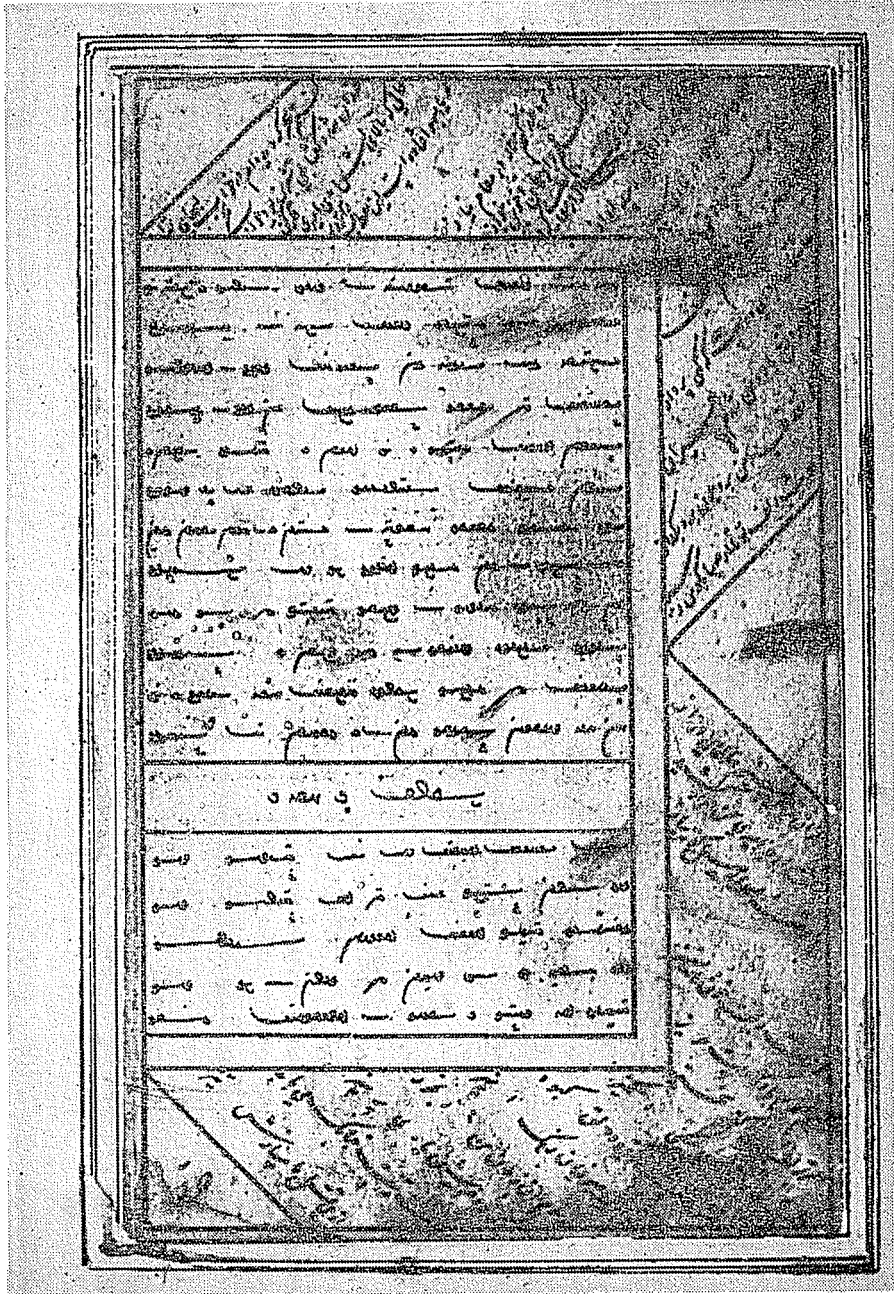

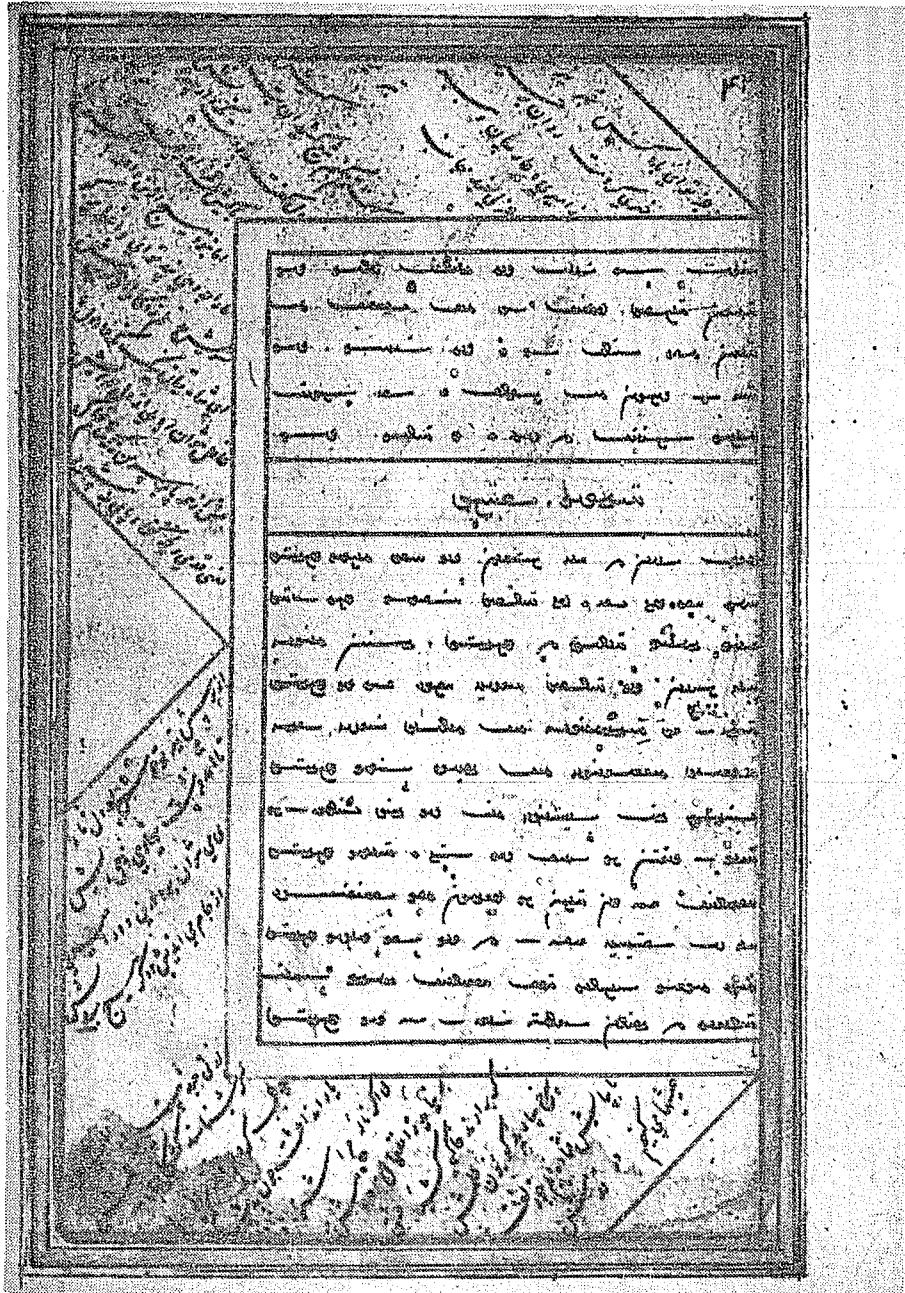
British Museum; Orient 8193, v. 175^a

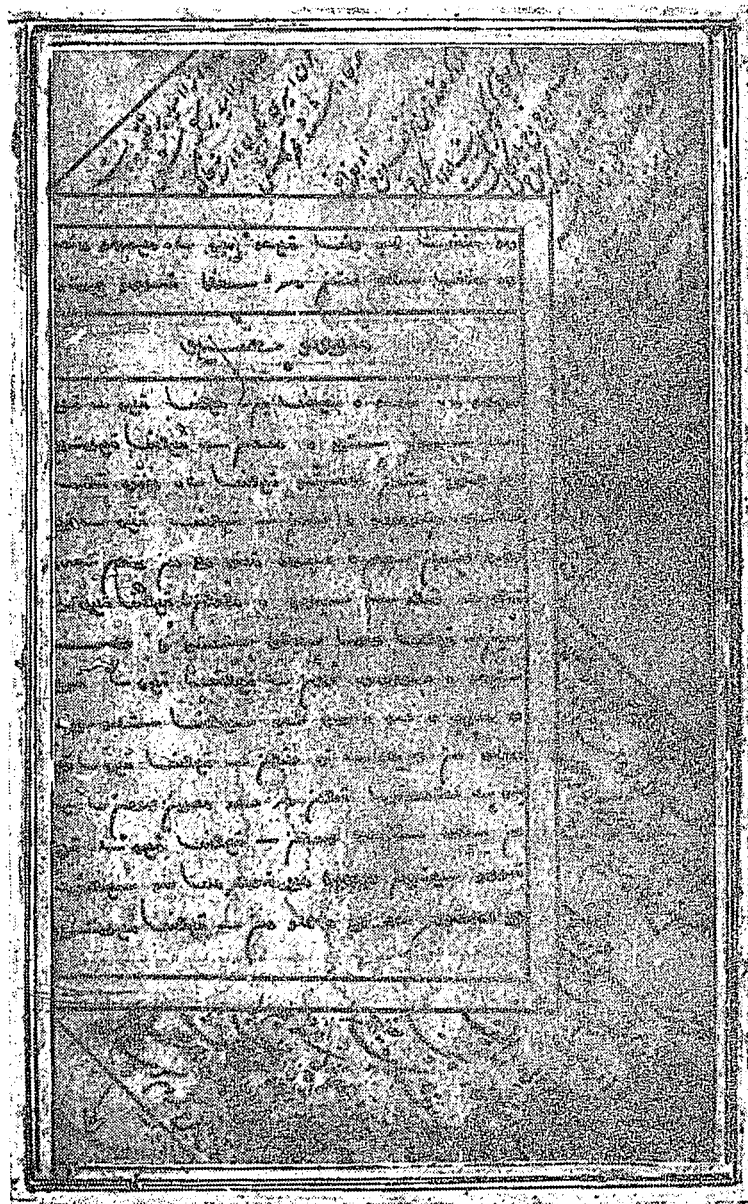

British Museum, Orient 8193, v. 172^a

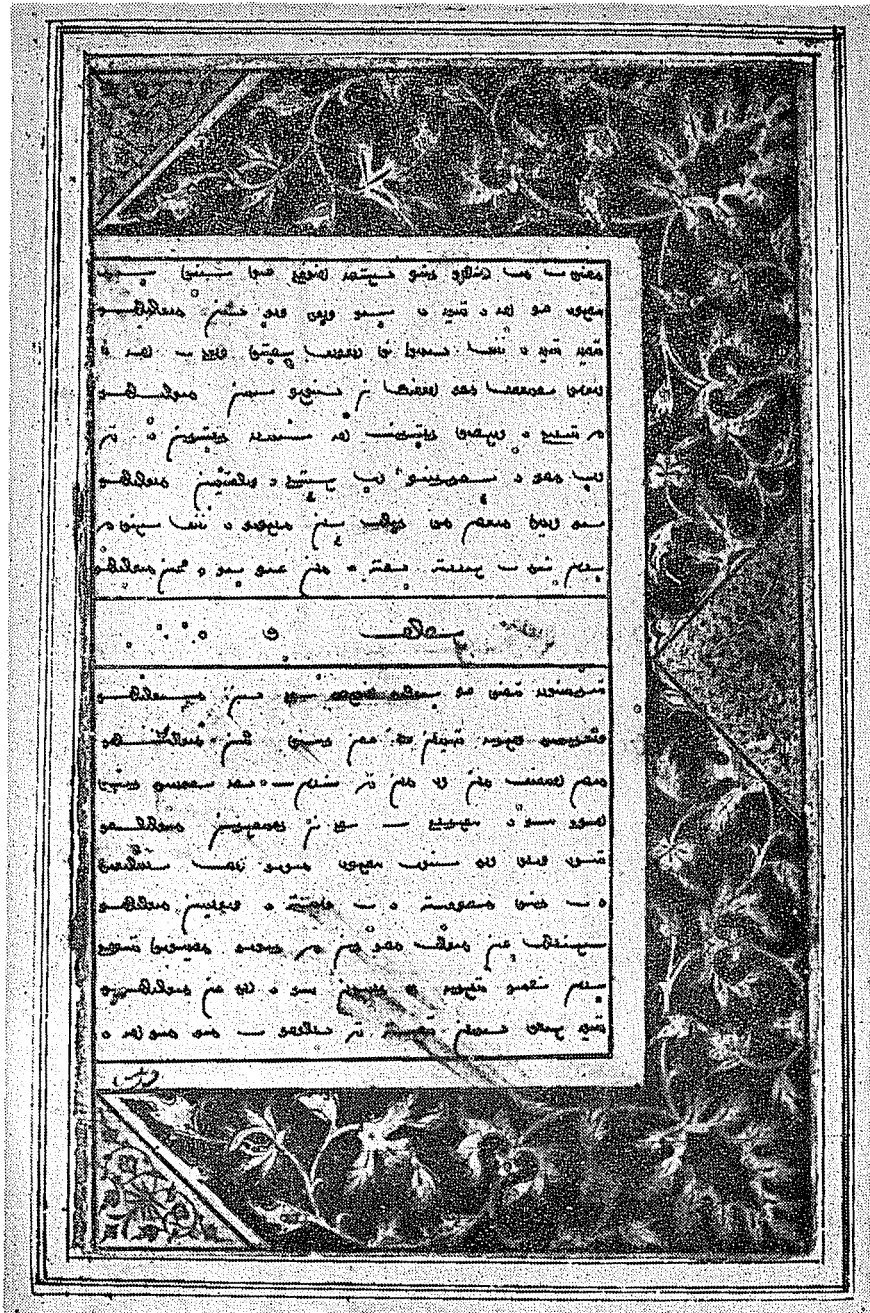

British Museum, Orient 8193, v. 182"

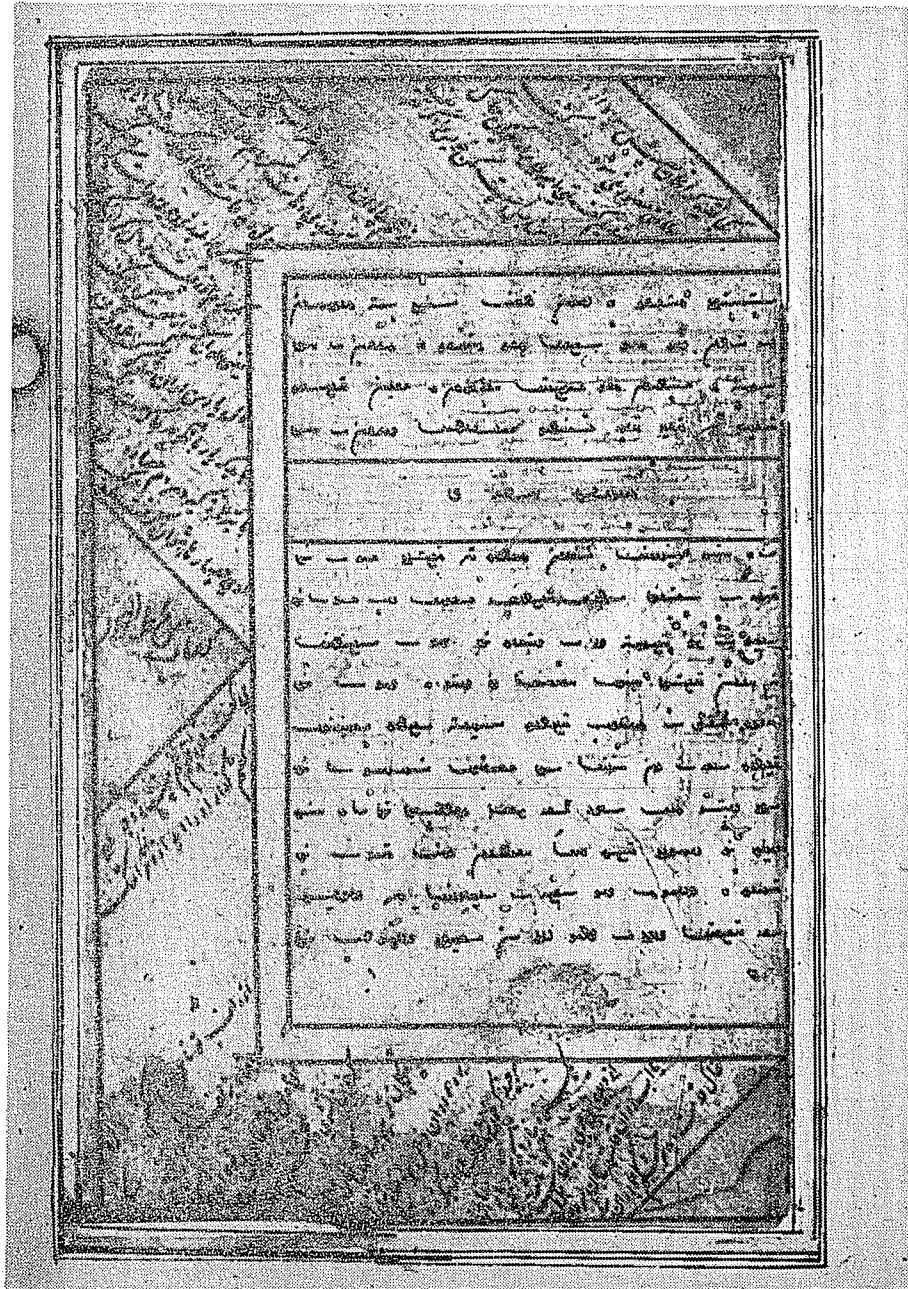

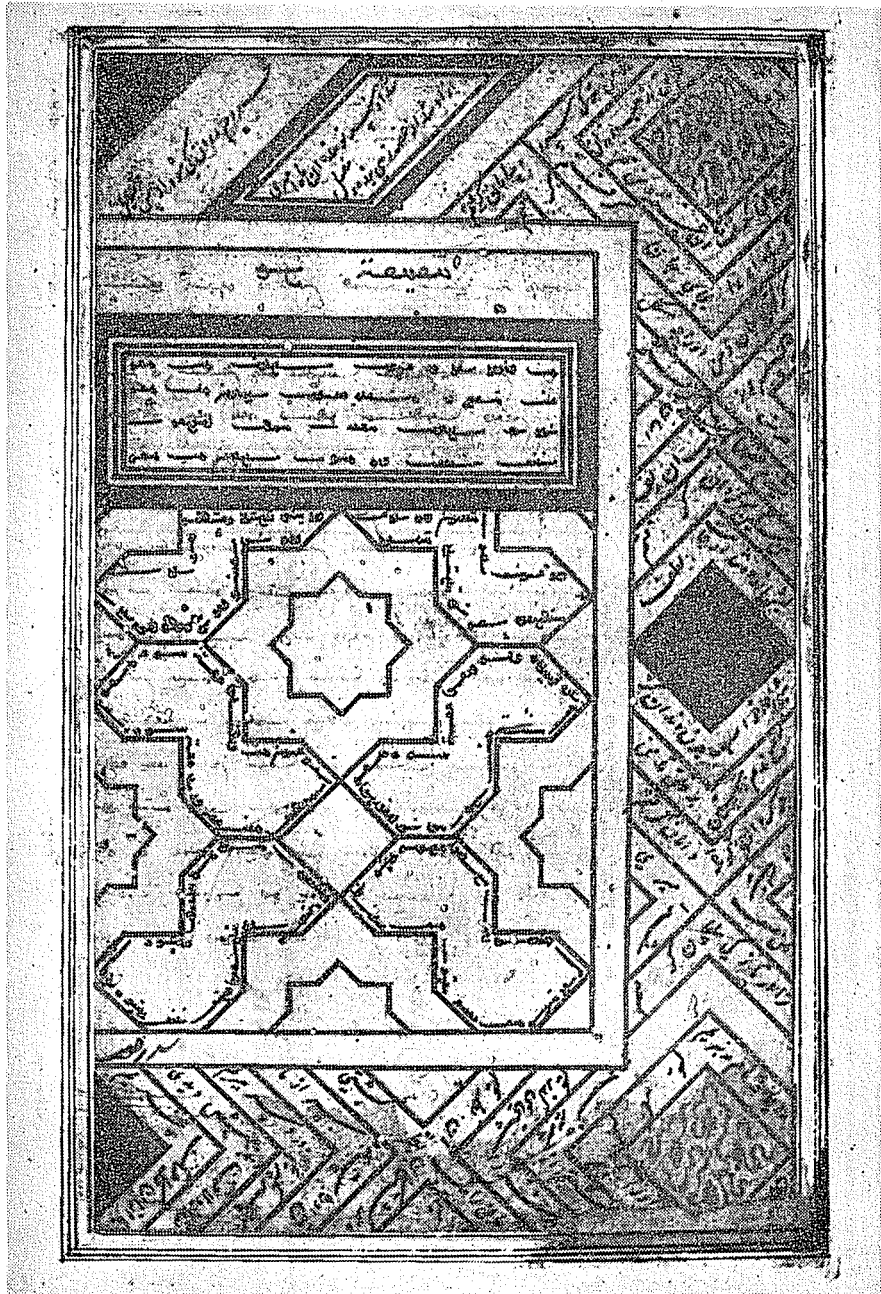
British Museum, Orient 8193, v. 177^a

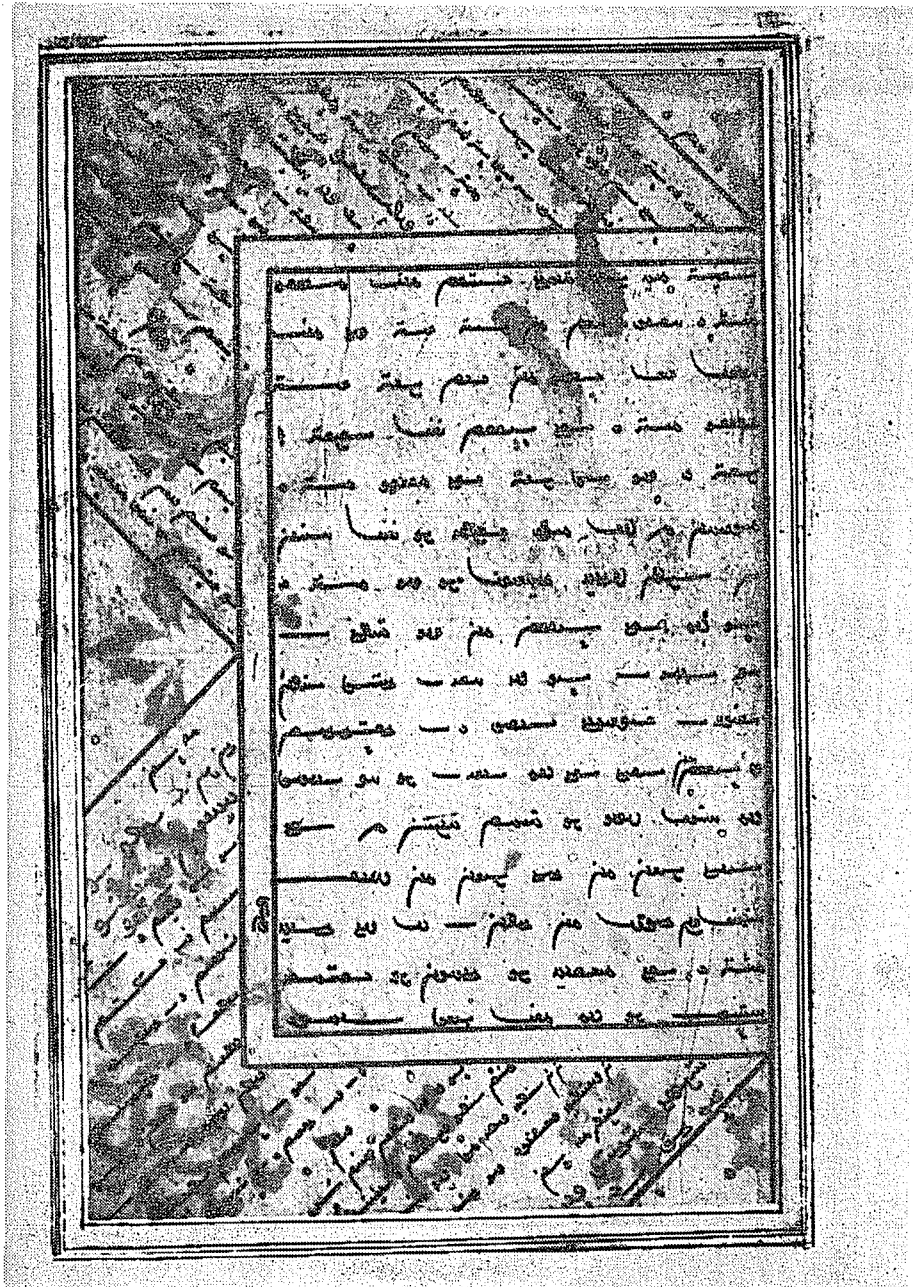
British Museum, Orient 8193, v. 177^b

British Museum, Orient 8193, v. 173^a

British Museum, Orient 8193, v. 173^b

British Museum, Orient 8193, v. 180^a

British Museum, Orient 8193, v. 179^b